

PUNT PER PUNT

Cita cultural
3 d'octubre, 20.30 h
Concert dels grups musicals Zoo i Frida.
Entrada 12 €
Paranimf de la UA
<https://bit.ly/2DdoAdN>

Curs de valencià C2 de la Universitat d'Alacant i *Información*

Universitat
d'Alacant

Fascicle 3. Química entre nosaltres

A Comprensió escrita i expressió oral

Exercici 1.

Llig el text següent i anota totes les idees que et podrien servir per a resumir-lo, comentar-lo o desenvolupar-lo:

Viure d'esquena a la ciència

Si ens demanaren que enumeràrem personatges de renom pertanyents a qualsevol àmbit (des de la política, el periodisme o l'esport, fins a les arts o la literatura), se'ns n'ocorrien de segur a cabassos, tant d'històrics com de coetanis. En canvi, si se'ns qüestionara per la ciència, és ben probable -i ho és per desgràcia- que tot just sabèrem esmentar dubitativament una escassa nòmina: Albert Einstein, Marie Curie, Louis Pasteur, Isaac Newton, Charles Darwin, Thomas Edison o Alexander Fleming, entre pocs més.

Per què ocorre això? És que ens hem avesat a viure d'esquena a la ciència? La famosa sentència de Miguel de Unamuno («¡Que inventen ellos!») ha fet fortuna en l'imaginari col·lectiu, fins al punt d'esdevindre una mena de desgraciat estandard, aparentment consubstancial a la mentalitat espanyola. I tot això malgrat el molt destacable paper que va realitzar en l'àmbit mediàtic el divulgador científic català, Eduard Punset, amb l'històric programa *Redes*. Òbviament, les retallades constants en I+D+i (investigació, desenvolupament i innovació) col·laboren a espantar la ciència de la nostra quotidianitat, com si molestara.

Unamuno, per a sostindre la seua sentència, va gosar dir en un article de 1906: «La luz eléctrica alumbra aquí tan bien como allí donde se inventó.» Un trist argument que es fa vigent hui en dia quan, per exemple, es desdenya l'autosuficiència energètica, s'aplica un inversemblant impost al Sol o alguns dels nostres científics es veuen obligats a emigrar per a exercir dignament la seua professió. És el cas de la biòloga valenciana Núria Martí: acomiadada en 2011 per un ERO al Centre d'Investigació Príncep Felip de València, fou contractada immediatament per la Universitat d'Oregon, on va participar en el procés de clonació de cèl·lules mare humanes.

Certament, el desinterés cap a la ciència en el nostre entorn és colpidor, en un clar i revelador contrast amb el que ocorre en altres bandes del món, on la investigació científica rep l'impuls i la inversió necessaris. No obstant això i malgrat els entrebancs, també a casa nostra la ciència acaba obrint-se pas: el microbiòleg il·licità Francis Mojica -considerat un candidat potencial al premi Nobel de medicina-, la biòloga alacantina, Maria Blasco, l'oncòloga valenciana Anna Lluh o el recordat botànic bellreguardí Joan Pellicer són, només, alguns dels noms que mereixen ser coneguts per les seues valuoses aportacions a la ciència.

Saps que ERO és la sigla de *expedient de regulació d'ocupació*? I que *avesar* és sinònim de *acostumar*, mentre que *gosar* significa 'atrevir-se a fer alguna cosa'?

Exercici 2. Situació comunicativa per parelles.

Participes en un debat públic de caràcter formal. Adopta un dels rols que proposem més avall i intenta convèncer la persona amb qui interactues que el teu punt de vista és el correcte:

a) Defenses que la inversió pressupostària en ciències i en I+D+i és insuficient i que hauria de ser una prioritat al costat de la sanitat i l'educació, ja que aquests àmbits són fonamentals per al progrés de la societat.

b) Defenses que la inversió pressupostària en ciències i en I+D+i és adequada i que no cal incrementar-la, ja que hi ha uns altres àmbits, com infraestructures o defensa, en què la inversió és més necessària.

Exercici 3. Exposició individual.

Fes una intervenció oral de més de 4 minuts d'acord amb les instruccions següents:

Un col·lectiu ecologista ha convocat una jornada per a conscienciar la població de la necessitat d'optar per les energies netes i l'autosuficiència energètica. T'encarregues de fer la xarrada introductòria:

- Salutació i presentació de la jornada
- Estat de la qüestió: energies contaminants i perilloses
- L'alternativa: les energies netes i l'autosuficiència energètica
- Conferències que s'impartiran i documentals que es projectaran
- Agraïment i comiat

Consells:

- En la **situació comunicativa**, assumeix el teu rol encara que no coincidisca amb la teua opinió real. Per a fer-ho, pots usar els arguments que sempre has intentat desmuntar.
- Crea un discurs que s'ajuste a l'encàrrec de l'**exposició individual**. Per a fer-ho, posa't en situació i imagina't el públic a qui t'has de dirigir.

B Gramàtica

Els verbs (I)

1. Flexió verbal

Els verbs componen una categoria gramatical caracteritzada per la flexió verbal. Cada forma verbal flexionada (per exemple, *bevem*) presenta, mitjançant les desinències, una informació gramatical relativa a la persona (1a), el nombre (plural), el temps (present) i el mode (indicatiu). Si bé des del punt de vista gramatical distingim en valencià tres conjugacions, des del punt de vista pedagògic és més esclareidor establir-ne cinc: primera, segona, segona velaritzada, tercera pura i tercera incoativa. Els resumim en el quadre següent:

Conjugació	Model	Grup	Característiques
Primera	<i>pensar</i>		
Segona	<i>perdre, témer</i>		
Segona velaritzada	<i>prendre, oldre</i>		
	<i>beure</i>	<i>beure</i>	<i>bevem, bevia</i>
	<i>creure</i>	<i>creure</i>	<i>creem/creiem, creia</i>
	<i>plaure</i>	<i>plaure</i>	<i>plaem, plaia</i>
	<i>conèixer</i>	<i>conèixer</i>	<i>conec, conega</i>
	<i>créixer</i>	<i>créixer</i>	<i>cresc, cresca</i>
	<i>córrer</i>		
Tercera pura	<i>sentir</i>		
Tercera incoativa	<i>partir</i>		

Fascicle 3. Química entre nosaltres

Com ja saps, en la primera conjugació només hi ha dos verbs irregulars, *anar* i *estar*, i un de defectiu, *dar*. En la segona tenim un grapat de verbs, precisament els d'ús més habitual, que presenten irregularitats en algunes persones: *ser*, *fer*, *voler*, *poder*, *tindre*, *vindre*, *escriure*, *veure*, *dir*, etc. En la tercera, hi ha un grup de verbs que admeten tant la conjugació pura, com la incoativa: *llegir*, *fregir*, *afegir*, *rostir*, *vestir*, *engolir*, *teixir*, etc. A més, inclou tres verbs velaritzats: *omplir*, *obrir* i *eixir*. A continuació, analitzarem alguns dels fenòmens més específics de la flexió verbal del valencià.

1.1 El verb defectiu dar

El verb *dar* és sinònim de *donar*. En els presents d'indicatiu i subjuntiu només presenta la 4a i la 5a persones: *dem*, *deu*. En imperatiu, la 2a persona és *da*: *Da'm això*, *Da-li!* En canvi, són complets els paradigmes dels passats imperfecte (*dava*, *daves...*) i simple (*di*, *dares*, *da*, *dàrem...*), del futur (*daré*, *daràs...*) i del condicional (*daria*, *daries...*). El participi és *dat* -i apareix en les expressions *estar dat* i *beneït* i *anar mal dades-*, mentre que el gerundi és *dant*.

1.2 La segona conjugació regular

En conjunt, la segona conjugació està formada per poc més de 350 verbs. D'aquests, quasi 250 segueixen la conjugació velaritzada: 116 el model *prendre-oldre*, 95 *beure*, 22 *conèixer* i 13 *córrer*. Per tant, poc més d'un centenar de verbs flexionen d'acord amb la segona conjugació regular: una cinquantena presenta la desinència *-re* en l'infinitiu (com ara *batre*, *retre* o *rompre* i els compostos de *-metre* o *-cebre*) i una altra cinquantena hi presenta *-er* (com ara *atènyer*, *empènyer*, *estrènyer*, *prèmer*, *tòrcer* o *véncer*). Els verbs *pertànyer* i *plànyer* admeten la flexió regular (*pertany*, *plany*) o la velaritzada (*pertanc*, *planc*). En canvi, el verb *fènyer* segueix la velaritzada (*fenc*).

1.3 El model prendre-oldre

La característica fonamental d'aquests verbs és que han generat una *d* epentètica entre el lexema verbal i la desinència *-re*. Aquesta *d* només es manté en els temps que prenen com a base l'infinitiu, és a dir, el futur i el condicional simples. A més dels verbs propis del llenguatge general, també segueixen aquest model uns altres verbs menys freqüents, com *cerndre*, *fendre*, *romandre* o *tondre*, entre altres.

1.4 El model beure

La majoria de verbs acabats en *-ure* són molt usats en valencià: *deure*, *moure*, *ploure*, *creure*, *riure*, *caure*, *traure*, *veure*, *coure*... Com ja sabem, podem establir tres grups (*beure*, *creure*, *ploure*), que es diferencien en la flexió de la 4a i la 5a persones del present i de tot l'imperfecte d'indicatiu. Deixant de banda els verbs que ja coneixem perquè pertanyen al lèxic general, segueixen el model de *beure* els verbs *lleure* i *haure* (*hac*, *haus*, *hau*, *havem*, *haveu*, *hauen*); mentre que segueixen el de *ploure* els verbs *raure* i *noure* (*noc*, *nous*, *nou*, *noem*, *noeu*, *nouen*).

1.5 El model conèixer

A aquest model pertanyen sobretot els verbs *conèixer*, *parèixer*, *crèixer*, *merèixer*, *nàixer* i compostos. Els dos primers incorporen a la 1a persona del present d'indicatiu la desinència *-c* (*parec*), que se sonoritza en el passat simple (*pareguí*) i en el present i l'imperfecte de subjuntiu (*parega*, *pareguera*). En canvi, els altres tres hi incorporen la desinència *-sc* (*nasq*, que es manté sorda en tots eixos temps (*nasquí*, *nasca*, *nasquera*). A més d'aquests, hi incloem també el verb *amanèixer*, que segueix el model de *conèixer*: *amanec*, *amanega*. I el verb *peïxer*, que fa la 1a persona del present d'indicatiu *pesc*, però només estén la velarització al participi (*pascut*). Manté la vocal *e* del lexema en totes les formes en què l'arrel és tònica (*peïxes*, *peïx*, *peïxen*, *peïxa*...), però la transforma en *a* quan la tonicitat recau en la desinència (*païxem*, *païxeu*, *païxia*, *païxerem*...).

1.6 El model córrer

En valencià, tots els verbs compostos de *córrer* (*recórrer*, *incórrer*, *transcórrer*...) pertanyen a la segona conjugació. Les formes acabades en **-currir*, pròpies d'alguns parlars i degudes a la interferència del castellà, no són normatives. Aquesta actuació regular del valencià la trobem igualment amb els verbs compostos de *batre*, *cloure*, *fondre*, *metre* o *rompre*.

1.7 La tercera conjugació pura i els canvis vocàlics

Els verbs *llegir*, *fregir*, *afegir*, *vestir*, *teixir*, *eixir*, *rostir*, *collir*, *tossir*, *engolir*, *bollir*, *cosir*, etc. mantenen les vocals *e*, *o* del lexema en totes les formes en què la tonicitat recau en la desinència: *llegim*, *fregireu*, *afegira*, *vestiria*, *teixit*, *eixint*, *rostiu*, *colliré*, *tossia*, *engolit*, *bollint*. En canvi, les transformen en *i*, *u* quan la tonicitat recau en l'arrel: *llig*, *friges*, *afigen*, *visten*, *tixes*, *isca*, *rust*, *culls*, *tussa*, *engulen*, *bulles*.

1.8 Els verbs velaritzats de la tercera pura

En la tercera conjugació pura només hi ha tres verbs que presenten una desinència velar per a indicar la 1a persona del present d'indicatiu: *omplir*, *obrir* i *eixir*, que fan *òmpliq*, *òbric* i *isc*. El verb *eixir* funciona de manera similar a uns altres com *viure* o *crèixer*, és a dir, genera el paradigma tant del passat simple, com del present i l'imperfecte de subjuntiu, a partir d'eixa persona: *isc* ► *isquí*, *isca*, *isquera*. La *s* del grup *sc* es pot realitzar com a alveolar [s] o com a palatal [ʃ]. D'altra banda, *omplir* i *obrir* només mantenen la desinència velar en les persones 1a, 2a, 3a i 6a del paradigma del present de subjuntiu: *òmpliga*, *òmpligues*, *òmpliguen*, *òbriga*, *òbrigues*, *òbriguen*. La 4a i la 5a coincideixen amb l'indicatiu (*omplim*, *obriu*), mentre que el passat simple i l'imperfecte de subjuntiu parteixen del lexema verbal: *omplí*, *omplires*, *obrírem*, *obríreu*...

1.9 El verb oir

El verb *oir* és propi del valencià, amb el valor de 'percebre a través de l'oïda'. És a dir, és sinònim de *sentir*, encara que té una extensió molt més reduïda. Tot i que també es pot conjugar d'acord amb el model incoatiu, prioritàriament segueix la conjugació pura: *oig*, *ous*, *ou*, *oïm*, *oïu*, *ouen* (amb [ó] quan l'accent recau en l'arrel). El present de subjuntiu parteix de la forma *oig*: *oïa*, *oïes*, *oïa*, *oïem*, *oïeu*, *oïen*. Però el passat simple i l'imperfecte de subjuntiu procedeixen de l'arrel verbal: *oï*, *oïes*, *oïem*... El participi és *oït* i el gerundi *oïnt*.

1.10 El participi d'alguns verbs poc usuals

Al llarg d'aquesta unitat hem esmentat un grapat de verbs d'ús més restringit. Aquests verbs fan el participi de la manera següent:

<i>atènyer</i> ► <i>atés</i>	<i>cerndre</i> ► <i>cernut</i>	<i>empènyer</i> ► <i>empés</i>	<i>estrènyer</i> ► <i>estret</i>
<i>fendre</i> ► <i>fes</i>	<i>fènyer</i> ► <i>fengut</i>	<i>haure</i> ► <i>hagut</i>	<i>lleure</i> ► <i>llegut</i>
<i>noure</i> ► <i>nogut</i>	<i>raure</i> ► <i>ragut</i>	<i>romandre</i> ► <i>romàs</i>	<i>tondre</i> ► <i>tos</i>
<i>pertànyer</i> ► <i>pertangut</i> o <i>pertanyut</i>		<i>plànyer</i> ► <i>plangut</i> o <i>planyut</i>	

Si vols repassar la flexió verbal del valencià, pots consultar *Punt per punt* C1, unitat 12, secció B1: «El present d'indicatiu»; unitat 13, secció B1: «El present de subjuntiu»; unitat 14, secció B1: «Els passats imperfectes»; unitat 15, seccions B1: «Els passats simple i perifràstic» i B2: «L'imperatiu»; unitat 16, secció B1: «El futur, el condicional i els temps compostos» i unitat 17, secció B1: «L'infinitiu, el gerundi i el participi».

Exercici 4.

Ompli els buits del text següent amb l'opció adequada de les tres que t'ofereim en la graella:

La taula periòdica és una representació en forma de (a) _____ dels elements químics, (b) _____ hi apareixen ordenats per nombre atòmic creixent i distribuïts en files (o períodes) i en columnes (o famílies). Els elements (c) _____ són semblants se situen en la (d) _____. Aquesta taula permet que es (e) _____ de manera molt visual la llei periòdica formulada pel científic rus Dmitri Mendelèiev.

La primera taula periòdica (f) _____ per Mendelèiev en 1869.

(g) _____ distribuï els elements químics de tal manera que (h) _____ que (i) _____ uns altres que encara no havien sigut descoberts, com també les propietats físiques i químiques que (j) _____ tindre. Pocs anys després, es confirmaren algunes d'aquestes prediccions, (k) _____ consolidà la taula periòdica del químic rus.

Més endavant, es van descobrir elements que no s'havien predit, com ara els gasos nobles, o bé es van sintetitzar en laboratoris els que no existeixen en la natura, de manera que (l) _____ modificar la taula proposada per Mendelèiev.

a) grillera	grella	graella
b) què	els quals	els que
c) les propietats de les quals	quines propietats	les propietats dels quals
d) mateixa columna	columna mateixa	pròpia columna
e) reflexe	reflectisca	reflecte
f) va concebre	va ser concebuda	fou concebuda
g) Hi	Els	En
h) prediu	prediguí	predigué
i) hi existien	existien	n'existien
j) calien	devien de	devien
k) la qual cosa	el que	el qual
l) s'hagué	calgué	haguí de

Exercici 5.

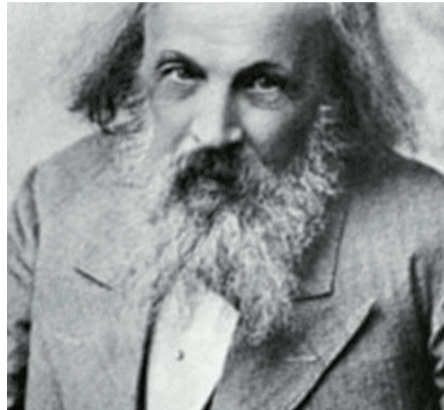
Transforma les oracions següents de manera que es mantinga el sentit de la primera. En alguns casos, simplement has de substituir els complements elidits pels pronoms febles corresponents:

- Actualment no hi ha cap prova selectiva convocada.
A _____ no hi ha cap prova selectiva convocada.
- Per favor, no digues res d'això als teus germans.
Per favor, no _____ digues res.
- Em va agradar molt sentir missa en la boda de Maria i Joan Vicent.
Em va agradar molt _____ missa en les _____ de Maria i Joan Vicent.

- d) Li vam preguntar que escollira millor les amistats i que no noguera més la seua reputació.
Li vam preguntar: «_____ millor les amistats i no _____ més la teua reputació.»
- e) Manel es va plànyer perquè el van empènyer fora del grup.
Manel es _____ perquè l'_____ fora del grup.
- f) En atényer el vistiplau de la directora, enviarem la carta.
Quan _____ el vistiplau de la directora, enviarem la carta.

Exercici 6.

Llig atentament el text següent. Com pots comprovar, el text presenta una bona ortografia i utilitza un vocabulari precís i variat. Tanmateix, conté quinze errades gramaticals. Detecta-les i indica com les resoldríes.

Dmitri Mendeléiev

El químic i inventor rus Dmitri Mendeléiev va nèixer en Tobolsk en 1834. Hom l'atorga el mèrit de ser el principal creador de la primera versió de la taula periòdica dels elements químics. Va predir les propietats dels elements que a les hores encara estaven per a descobrir. Entre 1868 i 1871 va publicar en dos volums l'obra *Principis de la química*, en la que desenvolupa la teoria de la taula periòdica dels elements i que va resultar molt influent en la societat científica russa.

A partir de l'anàlisi espectral establert pels científics Bunsen i Kirchoff, es va ocupar de problemes físics i químics relacionats amb l'espectre d'emissió dels elements. La seua aportació principal va consistir en enunciar la llei periòdica dels elements, sistema que permetia determinar amb precisió el pes atòmic i les propietats dels elements coneguts fins a aleshores i, encara més, preveure altres que es conegueren després, com el gal·li, l'escandí o el germani.

En altres àmbits, s'avançà al desenvolupament de l'indústria química i a la recerca en el camp de l'agricultura desde la perspectiva química. Com inventor, va crear un tipus d'explosiu que no produïa fum. Va estudiar l'origen del petroli i va arribar a la conclusió de que es formava en les profunditats de la terra. Fou considerat un químic genial i va rebre vèries distincions atorgades per organitzacions científiques de tota Europa. Va morir en 1907 a Sant Petersburg. En memòria seua, l'element 101 de la taula periòdica, sintetitzat en 1955, va ser batejat amb el nom de *mendelevi*.

Vocabulari

Exercici 7.

Ompli els buits del text següent amb la paraula adequada, d'acord amb la definició que apareix entre parèntesis:

La història de la química _____ ('SITUAR-SE EN UNA ÈPOCA REMOTA') a la prehistòria amb el descobriment del foc i les primeres transformacions controlades de la matèria: _____ ('ACCIÓ O EFECTE DE COURE') d'aliments, fabricació de vidre o ceràmica i els primers _____ ('PRODUCTE ELABORAT A PARTIR DE DOS O MÉS METALLS'). Els antics egipcis són els pioners de la química en solució _____ ('D'AIGUA, DE LA NATURALESA DE L'AIGUA, ABUNDANT EN AIGUA') fa més de 4.000 anys. Cap a l'any 1000 aC, les antigues civilitzacions aconsegueixen extraure metalls a partir dels minerals, fabriquen _____ ('TERRA ARGILOSA MESCLADA I PASTADA AMB AIGUA, TREBALLADA QUAN ÉS MOLLA I DESPRÉS CUITA') i esmalts, fermenten cereals o fruites per a obtenir la cervesa i el vi, elaboren pigments per a cosmètics, pintura o teixits, _____ ('SOTMETRE UNA PELL AL TRACTAMENT ADEQUAT PER A CONSERVAR-LA I USAR-LA') les pells o fan sabó a partir de _____ (EN PLURAL, 'PART DELS TEIXITS DEL COS D'UN ANIMAL QUE CONSTA PRINCIPALMENT DE CÈL·LULES PLENES DE LÍPID').

La _____ ('GENERACIÓ, ORIGEN') de la química va _____ ('RADICAR, CONSISTIR, TINDRE UNA COSA L'EXPLICACIÓ EN UNA ALTRA COSA') en l'observació del fenomen de la combustió, que va donar lloc a la _____ ('CONJUNT DE TÈCNiques I PROCEDIMENTS D'OBTENCIÓ, TRANSFORMACIÓ I ELABORACIÓ DE METALLS'). Si bé s'havia constatat que era possible transformar la matèria, encara no se'n coneixien els mètodes, ni els processos ni els límits. Com a mostra, la _____ ('DESIG MOLT INTENS O IMMODERAT DE POSSEIR ALGUNA COSA') d'or va portar a descobrir-ne el procés de purificació, malgrat no conèixer-ne els principis _____ ('QUE SUBJAU, QUE ESTÀ DARRERE O DAVALL D'ALGUNA COSA'). Per això, es pensava que, mitjançant l'_____ ('A L'EDAT MITJANA, DOCTRINA I ESTUDI EXPERIMENTAL DELS FENÒMENS QUÍMICS QUE TENIA PER OBJECTE TROBAR LA PEDRA FILOSOFAL'), qualsevol metall barat es podia convertir en or.

El mètode científic modern naix amb els savis àrabs i perses de l'Edat Mitjana, que van introduir l'observació precisa i l'experimentació controlada i van descobrir nombroses substàncies químiques. Més tard, la influència de filòsofs com Francis Bacon i René Descartes sobre les ciències va comportar un major rigor en les matemàtiques i l'eliminació de _____ (EN PLURAL, 'INCLINACIÓ QUE FA QUE EL RESULTAT D'UNA MESURA S'APARTE DE L'ESPERAT SEGONS LES LLEIS DE LA FÍSICA O DE LA PROBABILITAT') de les observacions científiques.

Exercici 8.

Associa els verbs que t'ofereim en el requadre amb el sinònim o la definició corresponent:

amanéixer, atényer, cerndre, empènyer, estrényer, fendre, fényer, haure, lleure, noure, péixer, plànyer, raure, romandre, tondre

Estretir, apretar: _____	Pastar: _____	Garbellar: _____
Consistir, radicar: _____	Aconseguir: _____	Quedar-se: _____
Copsar, abastar: _____	Badar, clivellar: _____	Espentar: _____
Tallar arran: _____	Fer mal, danyar: _____	Aparéixer: _____
Tindre temps: _____	Compadir, doldre's: _____	Pasturar: _____

Exercici 9.

D'acord amb la informació que apareix entre parèntesis, completa les oracions següents amb l'element químic adequat dels que t'ofereim en el requadre:

calci, carboni, fòsfor, fluor, iode, magnesi, potassi, sodi, sofre, tel·luri, tungsté, zinc

- a) El _____ (SÍMBOL C, NOMBRE ATÒMIC 6) 14 s'utilitza per a datar amb precisió els vestigis orgànics.
- b) Amb el _____ o wolframí (SÍMBOL W, NOMBRE ATÒMIC 74) es fabriquen ferraments molt durs i materials que poden resistir grans temperatures.
- c) El _____ (SÍMBOL I, NOMBRE ATÒMIC 53) se sol utilitzar com a desinfectant en medicina.
- d) La pluja àcida conté òxid de _____ (SÍMBOL S, NOMBRE ATÒMIC 16) dissolt amb el vapor d'aigua atmosfèric.
- e) El _____ (SÍMBOL Te, NOMBRE ATÒMIC 52) se sol usar com a colorant en la indústria de la ceràmica i del vidre.
- f) La llet i els productes lactis són rics en _____ (SÍMBOL Ca, NOMBRE ATÒMIC 20).
- g) Els dentífrics solen contindre _____ (SÍMBOL F, NOMBRE ATÒMIC 9) per a millorar la higiene bucal.
- h) La pols de carbonat de _____ (SÍMBOL Mg, NOMBRE ATÒMIC 12) és usada per gimnastes o saltadors de perxa per a eliminar la suor de les mans.
- i) Les fruites, com l'albercoc, la cirera o el plàtan, són riques en _____ (SÍMBOL K, NOMBRE ATÒMIC 19).
- j) El _____ (SÍMBOL Zn, NOMBRE ATÒMIC 30) s'utilitza per a fabricar piles elèctriques o formar aliatges com el llautó.
- k) El _____ (SÍMBOL Na, NOMBRE ATÒMIC 11) és un metall molt abundant en la natura, que es troba per exemple en la sal marina.
- l) La cabota dels mistos conté _____ (SÍMBOL P, NOMBRE ATÒMIC 15), que reacciona en contacte amb l'oxigen i genera foc i llum.

Saps que *misto* també es pot dir *llumí* i que aquest últim mot és originari del parlar de l'Alguer?

Exercici 10.

Relaciona les frases fetes següents amb el significat corresponent:

a) Tocar ferro.	1) Esforçar-se inútilment.
b) Fer-se la barba d'or.	2) No estar quiet, moure's contínuament.
c) Anar amb peus de plom.	3) Ser dur, consistent.
d) Ser un argent viu.	4) Molestar, destorbar.
e) Ser com un bronze.	5) Revelar-se la intenció certa d'algú.
f) Treballar amb ferro vell.	6) Procedir cautament.
g) Veure-se-li el llautó.	7) Guanyar molts diners.
h) Donar llanda.	8) Preveindre's contra la mala sort.

Exercici 11.

Escolta atentament les nou definicions de l'àudio. Després de cada una, et donarem set segons per a escriure la resposta correcta. En acabar, les repetirem de nou i tindràs tres segons més per a respondre:

a) V _____	d) G _____	g) S _____
b) F _____	e) A _____	h) A _____
c) P _____	f) I _____	i) E _____

<https://web.ua.es/va/cau/documentos/audios/c2-u03-a01.mp3>

D Ortografia i fonètica

Vocalisme: vacil·lacions entre o/u

Els parlars valencians solen distingir amb claredat els sons vocàlics [o] i [u]. Tot i això, hi ha algunes paraules que en l'escriptura presenten una o i que en l'oralitat sonen amb u:

- El pronom *ho* quan apareix davant del verb (*ho dic* ► [uðik]) o darrere quan el verb acaba en vocal (*vore-ho* ► [vórew]). Només quan va per darrere i el verb acaba en consonant sona com a o: *dus-ho* ► [dúzo].
- Els noms propis *Josep* i *Joan* es pronuncien [dʒuzép] i [dʒuán].
- També es considera acceptable la pronúncia amb u, pròpia d'alguns parlars, de paraules com *cobert* [kubért], *obert* [ubért], *Novelda* [nuvélda] o *Monòver* [munóver].

D'altra banda, en la taula següent et mostrem diverses paraules que, per proximitat amb el castellà, poden presentar dubtes a l'hora de pronunciar-les o d'escriure-les:

S'escriuen i sonen amb o	S'escriuen i sonen amb u
<i>aixovar, assortir, atordir, atribolar, avorrir, bordell, Bordeus, botifarra, brúixola, capítol, cobrir, complir, colobra, cònsol, croada, embotit, escodrinyar, escopir, escrípol, estoig, furóncol, gropa, Hongria, joglar, joguet, joventut, monyo, nodrir, ordir, pèndol, ploma, podrir, polir, polsar, polvoritzar, rètol, robí, Romania, rossinyol, sofrir, sorgir, sospir, sostraura, tamboret, títol, tolit, tomba, torbar, Torí, torró, triomf</i>	<i>bufetada, butlletí, cuirassa, escull, muntanya, muntar, ritu, suborn, sufocar, supèrbia, suport, turment</i>

A més, mantenen la o del terme primitiu mots com *calorós, cartolina, governamental, rigorós* o *temorós*. Pel que fa a alguns cultismes que en castellà acaben en -o, en valencià presenten la terminació llatina: *fetus, focus, fòrum, globus, porus, sèrum, tipus*.

Exercici 12.

Ompli els buits de les oracions següents amb la paraula adequada de les que han aparegut en la taula anterior:

- El vaixell va patir una via d'aigua en la quilla en xocar contra un _____.
- En quin _____ has pogut llegir la informació sobre el campus d'estiu?
- Alguns estats han iniciat una _____ ferotge contra les llibertats.
- He perdut l' _____ on guardava els regles, l'escaire i el cartabó.
- Aquell il·lustre polític ha sigut condemnat per diversos casos de _____.
- Tots els qui volen ingressar en eixa societat passen un _____ d'iniciació.
- El _____ és una de les pedres precioses més valorades en joieria.
- El _____ és un ocell migratori, d'uns 16 cm, de cant molt harmònic.

Exercici 13.

Llig el poema següent mentalment i, després, declama'l. En acabar, escolta el nostre àudio per a comprovar si l'has pronunciat adequadament:

La presó
 Que fàcil és per a vosaltres
 tancar qui no és com vosaltres
 al gran mur que tot ho engul,
 una boca búnquer,
 el gran monstre sinistre
 que anirà dia a dia deformant-te,
 fent-te oblidar
 qui eres tu.
 És fàcil per a vosaltres,
 que tot ho posseïu:
 les lleis, les coses, les persones,
 vosaltres, que marqueu el joc i les cartes,
 és fàcil condemnar al no-res
 aquell que us fa un envit,
 trampes als lladres de cul gros,
 qui diu no,
 qui deserta del vostre *business* podrit,
 qui marxa per altres camins
 on l'aire ol a aire no reclòs,
 que fàcil és soterrar viu
 aquell que s'enfronta al gran drac poderós,
 emparedar l'aire,
 emparedar l'alé,
 emparedar un cos bategador.
 Quin fàstic feu, senyors de les vides
 que no us pertanyen,
 vosaltres i les vostres presons,
 d'on surt el fum de tants cadàvers
 que desitjaven un altre món!

Maria Fullana

<https://web.ua.es/va/cau/documentos/audios/c2-u03-a02.mp3>

Exercici 14.

Escolta atentament l'àudio següent. Com pots comprovar, el text té, amb caràcter general, una bona ortoèpia, demostra un bon domini de la gramàtica i utilitza un vocabulari precís i variat. Tanmateix, conté cinc errades. Detecta-les i indica com les resolldries:

<https://web.ua.es/va/cau/documentos/audios/c2-u03-a03.mp3>

Saps que l'alzhèimer és una malaltia degenerativa descoberta pel neuròleg alemany Alois Alzheimer al principi del segle xx?

E Expressió escrita

Exercici 15. Traducció.

Tradueix al valencià aquesta notícia breu en gallec:

Entregan máis de 40.000 sinaturas no Parlamento en apoio á ILP contra a expansión do eucalipto

Diversos colectivos e entidades que promoven a iniciativa legislativa popular para un novo modelo forestal en Galicia e defenden unha moratoria na plantación de eucaliptos entregaron este venres no Parlamento galego máis de 40.000 sinaturas para o seu debate na Cámara. En declaracións aos medios, o portavoz dos colectivos destacou que se conseguiu o obxectivo de poñer na primeira liña do debate social a problemática do medio rural e moi especialmente dos incendios e o eucalipto: «Os nosos apoios non veñen soamente de organizacións ecoloxistas, senón tamén de entidades sindicais, produtoras o culturais, porque a plantación descontrolada de eucaliptos é un problema moi grave.»

Recorda les similituds entre el gallec i el valencià en l'apartat «El valencià com a pont» de les unitats 9, 10, 11 i 12 de *Punt per punt C1*.

Exercici 16.

Escolta dos voltes aquest àudio. Anota totes les idees que et semblen rellevants per a preparar un text d'unes 150 paraules, d'acord amb les instruccions següents:

Treballes com a docent i vols preparar una lliçó breu que estímul el teu alumnat de 12 anys a interessar-se per la química. El teu text ha de contindre els ítems següents:

- Els canvis químics
- La química i els aliments
- La química en la natura
- La química i el cos humà

La química en la vida diària

<https://web.ua.es/va/cau/documentos/audios/c2-u01-a04.mp3>

Soluciones:

Exercici 4

a) graella, b) els quals, c) les propietats dels quals, d) la mateixa columna, e) reflectisca, f) fou concebuda, g) Hi, h) predigué, i) n'existien, j) devien, k) la qual cosa, l) calgué

Exercici 5

a) A hores d'ara o A l'hora d'ara, b) els en, c) oir, noces, d) Escull, nogues, e) planyé o plangué, empenyeren, f) atenyem

Exercici 6

Dmitri Mendeléiev

El químic i inventor rus Dmitri Mendeléiev va néixer **en a** Tobolsk en 1834. Hom **l'atorga li atorga** el mèrit de ser el principal creador de la primera versió de la taula periòdica dels elements químics. Va predir les propietats dels elements que **a les hores aleshores** encara estaven **per a** per descobrir. Entre 1868 i 1871 va publicar en dos volums l'obra *Principis de la química*, **en la que en què / en la qual** desenvolupa la teoria de la taula periòdica dels elements i que va resultar molt **influent influent** en la societat científica russa.

A partir de l'anàlisi espectral **establí establida** pels científics Bunsen i Kirchhoff, es va ocupar de problemes físics i químics relacionats amb l'espectre d'emissió dels elements. La seua aportació principal va consistir **en a** enunciar la llei periòdica dels elements, sistema que permetia determinar amb precisió el pes atòmic i les propietats dels elements coneguts fins **a Ø aleshores** i, encara més, **preveure preveure'n** altres que es conegueren després, com el gal·li, l'escandi o el germani.

En altres àmbits, s'avançà al desenvolupament de **l'indústria la indústria** química i a la recerca en el camp de l'agricultura **desde des de** la perspectiva química. **Com Com a** inventor, va crear un tipus d'explosiu que no produïa fum. Va estudiar l'origen del petroli i va arribar a la conclusió **de Ø** que es formava en les profunditats de la terra. Fou considerat un químic genial i va rebre **vàries diverses** distincions atorgades per organitzacions científiques de tota Europa. Va morir en 1907 a Sant Petersburg. En memòria seua, l'element 101 de la taula periòdica, sintetitzat en 1955, va ser batejat amb el nom de **mendelevi**.

Exercici 7

es remunta / coccio / aliatges / aquosa / terrissa /

adoben / greixos / gènesi / raure / metal·lúrgia / cobejança o cobdícia / subjacents / alquímia / biaixos

Exercici 8

Estreir, apretar: estrényer / Pastar: fényer / Garbellar: cerndre / Consistir, radicar: raure / Aconseguir: atényer / Quedar-se: romandre / Copsar, abastar: haure / Badar, clivellar: fendre / Espentar: empényer / Tallar arran: tondre / Fer mal, danyar: noure / Aparéixer: amanéixer / Tindre temps: lleure / Compadir, doldre's: plányer / Pasturar: péixer

Exercici 9

a) carboni, b) tungsté, c) iode, d) sofre, e) tel·luri, f) calci, g) fluor, h) magnesi, i) potassi, j) zinc, k) sodi, l) fòsfor

Exercici 10

a8, b7, c6, d2, e3, f1, g5, h4

Exercici 11

a) vertigen, b) frenètic o frenètica, c) preat o preada (o preuat-preuada), d) gustar, e) abaixar, f) immanent, g) solatge, h) aigualir, i) entregar-se

Exercici 12

a) escull, b) rètol o butlletí, c) croada, d) estoig, e) suborn, f) ritu, g) robí, h) rossinyol

Exercici 14

1) **psiquiatra** - psiquiatre, 2) **diagnòstic** - diagnòstic, 3) **enfermetat** - malaltia, 4) **a les que** - a les quals, 5) **remitir** - remetre

Exercici 15. Solució orientativa

Lliuren més de 40.000 signatures en el Parlament en suport a la ILP contra l'expansió de l'eucaliptus
 Diversos collectius i entitats que promouen la iniciativa legislativa popular per a un nou model forestal a Galicia i defenen una moratòria en la plantació d'eucaliptus van lliurar aquest divendres en el Parlament gallec més de 40.000 signatures per al seu debat en la Cambra. En declaracions als mitjans, el portaveu dels collectius destacà que s'havia aconseguit l'objectiu de posar en la primera línia del debat social la problemàtica del medi rural i molt especialment dels incendis i l'eucaliptus: «Els nostres suports no venen solament d'organitzacions ecologistes, sinó també d'entitats sindicals, productores o culturals, perquè la implantació descontrolada d'eucaliptus és un problema molt greu.»

Autoria: Juli Martínez Amorós

Revisions: Lidia Garrigós i Toni Estévez

Àudios: Lidia Garrigós Miquel

Maquetació: Jesús Àngel López Ramón | www.masuno.es

puntperpunt@ua.es | Una iniciativa del Servei de Llengües de la Universitat d'Alacant i Informació

Amb la col·laboració de...

CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, INVESTIGACIÓ, CULTURA I ESPORT